

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Siemenperunakeskuksen
tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esituksessa ehdotetaan säädettäväksi laki Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista. Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen mukaisesti Euroopan yhteistöjen komissio on tutkinut edellytykset tunnustaa Siemenperunakeskuksen suojavyöhyke, joka käsittää Limingan, Temmeksen ja Tyrnävän kuntien alueet, sellaiseksi alueeksi, jossa markkinoitavalle siemenperunalle saadaan asettaa korkeammat laatuvaatimukset kuin yhteisössä voimassa olevat siemenperunan laatua koskevat vähimmäisvaatimukset. Komissio on joulukuussa 1994 hyväksynyt Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeen tällaiseksi siemenperunan korkean laatuluokan tuotantoalueeksi eli niin sanotuksi high grade -alueeksi.

Siemenperunan korkean laatuluokan tuotantoalueella on noudatettava siemenperunan tuotannossa, markkinoinnissa, perunanviljelyssä ja alueen kasvinsuojelussa erityisiä vaatimuksia, joiden tarkoituksena on estää perunan kasvin-tuhoojien kulkeutuminen ja leviäminen alueelle. Lakiehdotus sisältää näiden vaatimusten noudattamista koskevat säännökset.

Samalla siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettu laki ehdotetaan kumotavaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Siemenperunakeskus ja sen suojavyöhyke

Maatalouden tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 §:n 2 momenttiin (179/76) sisällytettiin säännös, minkä mukaan korkealaatuisen siemenaineiston tuottamiseksi voidaan tutkimuskeskuksen yhteyteen perustaa tuotantolaitoksia. Korkealaatuisen siemenaineiston tuottamisesta maatalouden tutkimuskeskuksessa annettu asetuksen (180/76) mukaan maatalouden tutkimuskeskuksen yhteydessä on muun muassa Siemenperunakeskus. Sen tehtävänä on tuottaa tärkeimmistä maassa viljeltävistä perunalajikkeista perussiemenluokan siemenperunaa ja viljelyttää sopimusviljelyksillä valiosiemenuokan siemenperunaa sekä markkinoida näiden tuottamaa siemenperunaa.

Siemenperunakeskuksen toiminnan rahoitukseen ja hallinnon hoitoon osallistuvat valtion ohella alan elinkeinonharjoittajat ja maataloustuottajain keskusjärjestöt valtioneuvoston hyväksymän tutkimuskeskuksen ja yhteistöjen kesken tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Siemenperunakeskuksella on Tyrnävällä yli sadan hehtaarin maatila, 1980-luvulla rakennetut tuotantolaitokset, laboratorio, kasvihuoneet, toimistotilat ja yhteensä noin 8 000 tonnin siemenperunavarastotilat. Siemenperunakeskus tuottaa perussiemenluokan siemenperunaa omalla tilalla ja viljelyttää tuottamastaan perussiemenaineistosta sopimuksilla valiosiemettä Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kunnissa.

Sen varmistamiseksi, että keskuksen tuotantoalueelle ei kulkeudu muualta perunan kasvini-

tuhoojia, säädettiin vuonna 1988 laki siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä (1010/88). Lain mukaan suojavyöhykkeelle ei muualta saa kuljettaa perunaa ja alueella tulee noudattaa perunanviljelyssä perunan kasvintuhoojien leviämisen estämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

1.2. Siemenperunan markkinointia koskevien säännösten muutokset vuonna 1994

Siementavaran kauppaa koskevaa lainsäädäntöä muutettiin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) edellyttämällä tavalla vuoden 1994 alusta. Maa- ja metsätalousministeriö antoi päätöksen siemenperunan markkinoinnista (maa- ja metsätalousministeriön määräyskoelma 24/94) siemenperunoiden pitämisestä kaupan annetun neuvoston direktiivin (66/403/ETY) mukaisesti. Direktiivissä on määrätty siemenperunan laatua koskevat vähimmäisvaatimukset. Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiot saavat asettaa korkeampia laatuvaatimuksia omassa maassa tuotettavalle siemenperunalle, mutta niillä ei pääsääntöisesti saa kieltää markkinoimasta alueellaan yhteisön vähimmäisvaatimukset täyttävää tavaraa.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot saavat komission luvalla rajoittaa siemenperunan markkinointia alueellaan seuraavin edellytyksin: markkinointia saadaan rajoittaa perunan kasvintuhoojista puhtaaksi todetuilla alueilla niin, että tällaisilla, siemenperunan tuotantoon erikoistuvilla alueilla (high grade region) saa markkinoida vain yhteisön korkeimpien laatu-luokkien siemenperunaa (community grades). Yhteisön perussiemenperunoiden luokittelusta ja näihin luokkiin sovellettavista edellytyksistä ja nimityksistä annetussa komission direktiivissä (93/17/ETY) on määrätty näistä korkeammista yhteisön laatu-luokista, jotka ovat ETY-luokkaa 1, ETY-luokkaa 2 ja ETY-luokkaa 3.

Siemenperunan markkinoinnista annetussa maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä perussiemenluokan siemenperunalle on asetettu vaatimukset niin, että se täyttää edellä mainittujen yhteisön korkeampien laatu-luokkien vaatimukset. Lajikkeen siemenperunaa saa tuottaa vain lajikkeen jalostajan ylläpitämästä lajikkeen lisäysaineistosta.

Vuoden 1994 aikana Siemenperunakeskus on tehnyt sopimukset kaikkien Suomessa viljelyssä

olevien lajikkeiden jalostajien kanssa näiden lajikkeiden ylläpitämisestä Suomessa tapahtuvaa lajikkeen siemenperunan tuotantoa varten ja perussiemenluokan siemenperunan tuottamisesta.

Siemenperunan tuotannon ja markkinoinnin edellytykset ovat vuoden 1994 aikana siinä määrin muuttuneet siitä, mitä ne olivat Siemenperunakeskusta koskeva maatalouden tutkimuskeskuksen ja tuottajien kesken tehty alajaksossa 1.1. mainittu sopimus on irtisanottu päättymään vuoden 1995 lopussa. Siemenperunakeskus on tämän vuoksi organisoitava vuoden 1995 aikana uudelleen.

2. Liittymissopimus ja komission päätös

Suomen liittymistä Euroopan unioniin koskevista ehdoista neuvoteltaessa Suomi esitti muun ohella, että Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettu laki jäisi edellen voimaan.

EU ei tätä hyväksynyt, koska tavaran vapaata kauppaa koskevan periaatteen vuoksi EU:n alueella ei voida asettaa mainitussa laissa säädetyin kaltaisissa perunan kauppaa ja kuljetamista koskevia rajoituksia.

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyssä sopimuksessa, jäljempänä liittymissopimus, EU ja Suomi sopivat sitten siitä, että komissio tutkii, voitaisiinko siemenperunan markkinointia rajoittaa suojavyöhykkeellä niin, että siellä saataisiin markkinoida vain yhteisön korkeampien laatu-luokkien siemenperunaa, ja tunnustaa alue high grade -alueeksi. Tämän järjestelyn katsottiin vastaavan suojavyöhykkeen järjestelyä.

Loppukesällä 1994 komission nimittämä delegaatio tutustui Siemenperunakeskuksen alueeseen. Komissio on joulukuussa tekemällään päätöksellä oikeuttanut Suomen rajoittamaan siemenperunan markkinointia ja asettamaan korkeampia laatuvaatimuksia Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella markkinoitavalle siemenperunalle.

Hyväksymistä käsitelleessä komission komitean kokouksessa annettiin Siemenperunakeskuksen puolesta lupaus, että alueelta ei vuoden 1995 aikana toimiteta siemenperunaa yhteisön jäsenvaltioihin.

3. High grade -alueella noudatettavat vaatimukset

High grade-alueella noudatettava siemenperunan markkinoinnin rajoittamista koskeva perusvaatimus sisältyy komission päätökseen eräiden jäsenmaiden valtuuttamisesta noudattamaan tiukempia toimenpiteitä tiettyjen kasvintuhoojien torjumiseksi, kuin mitä on edellytetty direktiivin 66/403 EEC liitteissä I ja II 93/231/ETY. Siemenperunan tuottamiseen alueella saa käyttää vain ETY 1 tai ETY 2 laatuluokan siemenperunaa. High grade -alueella ei saa markkinoida muuta siemenperunaa kuin ETY-luokka 1, ETY-luokka 2 ja ETY-luokka 3 laatuluokan siemenperunaa.

Kunkin EU:n jäsenvaltion lainsäädännössä tulee lisäksi olla säännös, jossa veloitetaan noudattamaan erityisiä kasvinsuojelua koskevissa direktiiveissä säädettyjä kasvinsuojelusäännöksiä. Alueella noudatettavista kasvinsuojelun vaatimuksista säädetään useassa direktiivissä:

66/403/ETY (siemenperunan tuottamisesta ja markkinoinnista),

77/93/ETY (kasvinsuojelun yleisdirektiivi),

69/464/ETY (perunasyövän torjuminen),

69/465/ETY (peruna-ankeroisen torjuminen),

93/17/ETY (perussiemenerunan luokituksen edellytykset) ja

93/85/ETY (perunan rengasmädän hävittäminen).

Kasvinsuojeluviranomaisen on tarkastettava säännöllisesti kasvinsuojelun tilannetta alueella.

Jos direktiiveissä määrättyjä vaatimuksia ei noudateta, komissio peruuttaa antamansa oikeuden siemenperunan markkinoinnin rajoittamiseen.

4. Keskeiset ehdotukset

Siemenperunan markkinointia voidaan ra-

joittaa direktiivin 66/403/ETY edellyttämällä tavalla vain, jos siitä säädetään lailla. Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeellä noudatettavina olleet perunanviljelyn ja kasvinsuojelun vaatimukset ovat osittain samanlaisia kuin high grade -alueella noudatettavat. Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettuun lakiin on otettu varsin yksityiskohtaiset säännökset ja lisäksi asetuksella on yksityiskohtaisesti säädetty toimenpiteistä. Kun noudatettavista vaatimuksista on direktiivissä varsin yksityiskohtaisia säännöksiä, on tarkoituksenmukaisena pidettävä, että lakiin otetaan vain perussäännökset ja että maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä määrätään yksityiskohtaisemmin noudatettavista vaatimuksista.

5. Esityksen vaikutukset

Se seikka, että Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella saadaan markkinoida vain korkeimpien laatuluokkien siemenperunaa, aiheuttaa muille perunanviljelijöille kuin siemenperunan tuottajille kustannuksia, joita perunantuottajille ei yleensä aiheudu. Tällaisia ylimääräisiä kustannuksia on alueella perunanviljelylle aiheutunut jo suojavyöhykesäännösten perusteella. Kustannukset eivät uusien säännösten johdosta olennaisesti lisäänty. Perunanviljelijöiden tarvitseman siemenperunan saanti on järjestetty Siemenperunakeskuksesta omakustannushintaan.

6. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministerössä. Tyrnävällä on 4 päivänä tammikuuta 1995 pidetty asiasta alueen perunanviljelijöille tiedotus- ja kuulemistilaisuus.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Tuotantoalue.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös alueesta, jolla siemenperunan

markkinointia koskevat rajoitukset ovat voimassa. Alueesta käytetään lakiehdotuksessa nimitystä Siemenperunakeskuksen tuotantoalue. Tuotantoalue ehdotetaan rajattavaksi sen

mukaan kuin liittymissopimuksessa on edellytetty ja komission päätöksessä on määrätty eli samaksi kuin nykyinen Siemenperunakeskuksen suojavyöhyke: Limingan, Temmeksen ja Tyrnävän kuntien alue.

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueen laajentaminen saattaa osoittautua tarkoituksenmukaiseksi. Tällaiseen laajentamiseen tarvitaan komission suostumus. Lakiin ehdotetaan otettavaksi valtuutus, jonka mukaan maa- ja metsätalousministeriö voisi määrätä tuotantoalueen laajentamisesta.

2 §. *Perunanviljely.* High grade -alueilla saadaan direktiivin 93/231/ETY mukaan siemenperunan tuotannossa käyttää vain ETY-luokka 1 tai ETY-luokka 2 laatuluokan siemenperunaa ja perunan viljelyssä käytettäväksi markkinoida vain mainittujen laatuluokkien tai ETY-luokka 3 laatuluokan siemenperunaa.

Siemenperunakeskuksen kasvinsuojelullinen tila on nykyisin selvästi parempikin kuin EU:n high grade -vaatimukset edellyttävät. Tällaisen tilanteen ylläpitäminen saattaa olla siemenperunan markkinointia ajatellen perusteltua, mutta voi edellyttää lisäehtojen ja vaatimusten asettamista myös siemenperunan käyttämiselle. Tässä tarkoituksessa ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriö voi tuotantoalueen tuot-

tajajärjestöjä kuultuaan määrätä siemenperunan käyttämistä koskevista rajoituksista.

3 §. *Kasvinsuojelu.* Jaksossa 3 on selostettu tuotantoalueen kasvinsuojelussa noudatettavia määräyksiä. Erityistä huomiota on kiinnitetty perunan rengasmädän hävittämistä koskevan direktiivin noudattamiseen. Suomi on liittymissopimuksessa saanut siirtymäaikaa direktiivin toimeenpanemiseen vuoden 1995 loppuun. Tuotantoalueella on kasvinsuojelusäännöksiä noudatettava sallituista siirtymäajoista riippumatta.

4 §. *Rangaistussäännös.* Lain nojalla annettujen määräysten rikkomisesta ehdotetaan rangaistavaksi sakolla.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaisuuteen voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettu laki ehdotetaan kumottavaksi..

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tuotantoalue

Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella (tuotantoalue) tarkoitetaan tässä laissa Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kuntien aluetta.

Maa- ja metsätalousministeriö määrää tuotantoalueen laajentamisesta.

2 §

Perunanviljely

Tuotantoalueella saadaan siemenperunan tuotannossa ja perunan viljelyssä käytettäväksi markkinoida vain maa- ja metsätalousministe-

riön määräämät laatuvaatimukset täyttävää siemenperunaa.

Maa- ja metsätalousministeriö voi tuotantoalueen tuottajajärjestöä kuultuaan antaa määräyksiä siemenperunan käyttämisestä tuotantoalueella.

3 §

Kasvinsuojelu

Maa- ja metsätalousministeriön tulee määrätä tuotantoalueella noudatettavasta kasvinsuojelusta sen mukaan kuin korkealaatuisen, terveen siemenperunan tuotannon edellytysten säilyttäminen tuotantoalueella edellyttää.

4 §

Rangaistussäännös

Joka rikkoo tämän lain nojalla annettuja maa- ja metsätalousministeriön määräyksiä, on tuomittava *Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksesta annetun lain säännösten rikkomisesta* sakkoon.

5 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1995.

Tällä lailla kumotaan siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettu laki (1010/88).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 24 päivänä tammikuuta 1995

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

ESKO AHO

Maa- ja metsätalousministeri *Mikko Pesälä*

